

A KÖZJAVAK ÉS A MEZŐGAZDASÁG KRITIKUS KÉRDÉSEI A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKÁBAN

JÁMBOR ATTILA

Összefoglalás

Az Európai Bizottság nemrég véglegesítette a javaslatait a Közös Agrárpolitika 2014-2020 közötti időszakára vonatkozóan. A javaslatok, amelyek egy korábbi, 2010. novemberi Bizottsági kommunikáción alapulnak, elindították az új szabályozásról való egyeztetések jogi folyamatát. A javaslatok egyik legfontosabb témaköre, amely különösen érdekes a távoli vidéki területek számára, a Közös Agrárpolitika szerepe a közjavak előállításában. A cikk célja kettős: egyrészt áttekinti a főbb megoldási javaslatokat és véleményeket a szakirodalomban és a Bizottsági kommunikációban a közjavak 2013 utáni szabályozását illetően, másrészt kritikus szemmel reagál az ötletekre és igyekszik konkrét megoldásokat javasolni. Az eredmények szerint a mezőgazdasághoz kötődő közjavak előállítása érdekében történő állami beavatkozás egyik legnagyobb problémája a mérési módszerek tökéletlensége. A cikk megkérdőjelezi, hogy vajon a kompenzáció logikája mennyiben illeszkedik a közjavak problematikájához és hogy vajon a kézenfekvő megoldás – a közjavak előállítása államilag finanszírozott kompenzációs kifizetésekkel – ténylegesen megoldást nyújt-e a háttérben meghúzódó problémákra.

Abstract

The European Commission has finalised legislative proposals that set out the overall direction of CAP reform for 2013-2020. These proposals, building on an earlier Communication of the Commission in November 2010, initiate the legislative procedure to agree the new regulations. One of the key issues in the Communications, particularly important for remote areas, was the role of future CAP to ensure the delivery of public goods. The aim of this paper is twofold. First, it reviews the major options and opinions being advanced in the literature and the Communication on the role of public goods in the CAP after 2013. Second, through a reflective critique, it reacts to the ideas and tries to identify appropriate solutions. Results suggest that one of the biggest problems with the public intervention for the provision of public goods in agriculture lies in the insufficiency of measurement methods. The paper questions whether the logic of compensation properly appreciates the nature of the public good problems and whether the apparently obvious solution – provision of compensatory payments from the public purse – actually solves any of the underlying problems.

Bevezetés

Az Európai Bizottság 2011. október 12-én a Közös Agrárpolitika (KAP) átfogó reformtervezetét nyújtotta be az Európai Tanács és az Európai Parlament felé. A javaslatok megjelenésével, amelyek alapvetően a 2010. november 18-án kiadott Bizottsági Kommunikáción [EB 2010] alapulnak, elkezdődött egy többszereplős érdekegyeztetési folyamat, amelynek eredményeképpen 2013 végéig kialakul a KAP 2014-2020 közötti jogi szabályozása. Az új szabályok az Európai Unió tagállamait különbözőképpen érintik, illetve azoknak különböző érdekei jelennek meg az egyeztetések folyamán.

Habár a Közös Agrárpolitika jövőjének hazai szakirodalma az utóbbi években egyre növekszik (POPP-MOLNÁR [2010], JÁMBOR [2011]), a legújabb reform-terveknek eddig igen korlátozott a hazai feldolgozottsága. A tanulmány a KAP jövőjének egyik kiemelt területével, a közjavak előállításával foglalkozik és célja egyrészt a vonatkozó legfrissebb javaslatok rövid áttekintése, másrészt azok kritikai elemzése és alternatív javaslatok megfogalmazása. A döntéshozók és érintettek többsége már évek óta kiáll a közjavak támogatásának fontossága mellett, új és legitim választ keresve az KAP magas költségvetésének szükségességét vitatók számára. Egyre nagyobb a társadalmi támogatottsága a közjavaknak is Európa-szerte, ám az állami beavatkozás gazdasági indokoltsága már kevésbé világos. Felépítését tekintve a tanulmány első része röviden ismerteti a közjavak elméleti hátterét, a második rész bemutatja a legfrissebb Bizottsági javaslatokat a közjavak szabályozása kapcsán, majd a harmadik rész kritikus szemmel elemzi a javaslatokat. A záró fejezet pedig alternatív javaslatokat fogalmaz meg a közjavak támogatására.

A közjavak elmélete

A közjavak elmélete a közgazdaságtanban évtizedek óta létezik, és definíció szerint olyan javakat jelent, amelyek fogyasztásából más fogyasztók nem zárhatók ki és a fogyasztók között nincs verseny. A nem kizárhatóság kritériuma szerint ha adott jószág elérhető adott fogyasztó számára, mások sem zárhatók ki a jószág által nyújtott előnyök élvezéséből, míg a verseny hiánya elv szerint adott jószág fogyasztása nem csökkenti annak hozzáférhetőségét mások számára sem. A közjavakra tipikus példa a levegő, mivel senki sem zárható ki annak fogyasztásából és adott személy lélegzetvétele nem gátol másokat sem a lélegzésben. A kizárhatóság és verseny dimenziói meghatároznak egy mátrixot, amelyben a közjavakat klasszikusan el szokták helyezni.

1. táblázat: Közjavak típusai példákkal

Dimenzió	Van kizárhatóság	Nincs kizárhatóság
Van rivalizálás	Magánjavak (élelmiszer, ruházat)	Közös javak (közutak)
Nincs rivalizálás	Klubjavak (mozi, park)	Közjavak (levegő, honvédelem)

Forrás: Saját szerkesztés

A közjavak tökéletes ellentétei a magánjavak, amelyek esetén mind kizárhatóság, mind rivalizálás felmerül. Egy pohár kávé például magánjószágnak tekinthető, mivel annak tulajdonosa kizárhat másokat a fogyasztásából, valamint ha már elfogyasztották, nem lehet még egyszer felhasználni. A rivalizálás és kizárhatóság jelenléte esetén közös javakról beszélünk, ilyen például a közutak esete. A közutak használatából nem zárható ki senki, ám azok túlhasználata esetén fellép a jól ismert közlegelő tragédiája. A mátrix negyedik eleme a klubjavak kategóriája, ahol nincs rivalizálás de van kizárhatóság. Tipikus példa a mozijegy: egy megvásárolt jegy birtokában mindenkinek van saját helye, de aki nem tud jegyet venni, az nem látja az adott filmet.

Szabadpiac esetén a magánjavakat piaci tranzakciókon keresztül állítják elő, ám ezek a mechanizmusok nem működnek jól közjavak esetén, mivel a fogyasztók nem zárhatók ki a közjószágok használatából, ám nem érdekük azokért fizetni. Ez jellemzően a potyautas jelenséghez vezet, amikor is mindenki elvárja, hogy előállítsák az adott jószágot, de senki sem hajlandó fizetni érte. Ha azonban a közjavak előállítói (termelők) nincsenek

öszönözve azok termelésére, akkor kínálati hiány alakul ki a piacon. Fentiekből következik, hogy a közjavaknak nincsenek árai és nehézkes a közgazdasági értelemben vett mérésük. Gazdaságpolitikai szempontból tehát egy komplex szituációval találjuk szemben magunkat, ahol a kereslet és kínálat koordinálása nehéz feladatnak bizonyul.

Közjavak a mezőgazdaságban

A mezőgazdaság és a környezet a gazdálkodáson keresztül egymástól elválaszthatatlanul léteznek. A mezőgazdaság mindig is fontos szerepet játszott a környezet alakításában, míg a környezeti (földrajzi, időjárási, stb.) sajátosságok szintén hatnak a mezőgazdaságra. Az európai mezőgazdaság, amely pillanatnyilag az EU-27 összterületének közel felét tartja művelés alatt [COOPER ET AL. 2009], az elmúlt évtizedekben komoly károkat okozott a környezetnek, köszönhetően az iparszerű termelési technológiák elterjedésének. Komoly szakirodalmi háttére van ezen károknak, amelyek többek között a biodiverzitás csökkenését, az élőhelyek károsodását és a föld, víz és levegő minőségének drasztikus romlását eredményezték Európa szerte. Ezzel szemben az alacsony intenzitású termelési rendszerek éppen olyan közjavakat állítanak elő, amelyek a környezet szempontjából is kedvezőek, ráadásul hozzájárulnak a társadalmi tőke erősítéséhez is [COOPER ET AL. 2009].

A mezőgazdaság ma már nem csak a termelésért, hanem számos egyéb funkció ellátásáért is felel – ezt nevezzük multifunkcionális mezőgazdaságnak, amely kifejezés közel egy évtizede lépett be az agrárpolitikai "lexikonba" és amely fogalom kapcsán a magán- és közjavak együttes termelését hangsúlyozzák az agrárközgazdászok. Annak ellenére, hogy a fogalom mára már teljesen eltűnt a nyugati agrárpolitikai retorikából [HARVEY-JAMBOR 2011b], világos, hogy a gazdálkodás bizonyos formái megőrzésre érdemesek a társadalmi, környezeti és kulturális előnyeik miatt.

COOPER ET AL. [2009] az Európai Bizottság részére készített átfogó jelentésükben az alábbi mezőgazdaságoz köthető közjavakat azonosítják: tájkép, biodiverzitás, föld-, víz- és levegő-minőség, klíma stabilitás, árvízvédelem, tűzvédelem, vidéki élıhetőség, ellátásbiztonság, állatjólét. Jól látható, hogy ezek különböző jellemzőkkel bírnak és különböző igények kielégítésére alkalmasak. Némelyik közülük környezeti igényeket elégít ki, míg mások társadalmi igények szülıttei. Az is világos, hogy a mezőgazdasághoz köthető közjavak nem mindegyikének van azonos viszonya a mezőgazdasági termeléshez. Egyrészt bizonyos közjavak (pl. tájkép, biodiverzitás) közvetlenül a mezőgazdasági tevékenységhez köthetők és a más formában történő előállítás lehetőségei korlátozottak. Másfelől például a víz vagy levegőminőség esetén az előállítás nem csak a mezőgazdasági tevékenységtől függ, azok más módon is "termelhetők". A Közös Agrárpolitika (KAP) jövőjének vitája kapcsán ezt a komplexitást látni kell és ennek fényében célzott és differenciált megközelítés szükséges a jelenlegi "központi elvű" megoldás helyett.

A Bizottsági javaslatok

A közjavak mint kifejezés először 2007-ben került be a KAP jövőjéről folytatott vitába (IEEP [2010]). Azóta fokozatosan beszivárgott a viták főáramába és számos tanulmányban és előadásban jelenik meg a kifejezés napjainkban is. A környezeti közjavak biztosításának igénye a KAP jövőjében egyre nagyobb támogatottságot élvez a "Közpénzekből Közjavakat" szlogen jegyében ZAHRT [2009] nyomán. Manapság azonban a közjavakat szélesebb értelemben, mindenfajta mezőgazdaságból származó haszon leírására használják a KAP jövőjéről szóló viták kapcsán, hangsúlyozva az állami beavatkozás szükségességét. Fennáll

tehát a veszély, hogy a fogalmat arra használják fel a jövőben, hogy a "közérdek" nevében mindenre támogatást kérjenek (IEEP [2010]).

A Bizottság legfrissebb javaslatai többek között tartalmazzák a közjavak helyét és szerepét a KAP jövőjében (EC [2011]). Ezek alapján úgy tűnik, a Bizottság összekapcsolja a közjavak előállítását a közvetlen kifizetések intézményével. Az első pillér "kizöldítésének" szlogenjét használva a közvetlen kifizetések rendszere a jövőben átalakul, amely fordulópontot jelent a KAP eddigi történetében. A jelenleg SPS és SAPS jogosultságok alapján működő közvetlen támogatásokat úgy tűnik, hogy 2014-től egy regionális modellen alapuló bázistámogatási rendszer váltja fel, régióként azonos kifizetési összegekkel. Ezt a bázistámogatást tervezik kiegészíteni egyéb támogatási elemekkel, amelyeket minden tagország a rendelkezésére álló közvetlen támogatásra szánt keretösszeg erejéig finanszírozhat. Az egyik ilyen kiegészítő elem lenne a környezettudatos mezőgazdasági gyakorlatot folytató gazdáknak szánt zöld kifizetés, amely a nemzeti keretösszeg maximum 30%-át teheti ki.

A zöld kifizetéseket a Bizottság javaslatai alapján környezetet és klímát megóvó gazdálkodási gyakorlat után fizetnék, az alábbi három feltétel esetén: (1) a gazdáknak háromféle terményt kell termelnie, (2) a gazdaság termőterületének 7%-át ökológiai célterületként kell fenntartani, valamint (3) állandó legelőt kell tartani a 2014-es évet bázisévként kezelve. A zöld támogatások nem képeznék alapját a sávos elvonásnak ("capping").

A javaslatok kritikái

A fenti javaslatokkal kapcsolatban számos probléma felmerül. Először is úgy tűnik, mintha a fenti zöldítési kritériumok a 2008-ban megszüntetett területpihentetést indítanák újra, hiszen a jelenlegi szövegezésből az derül ki, hogy a bázistámogatáshoz is csak akkor juthat hozzá a gazdálkodó, ha többek között megfelel a 7%-os ökológiai célterület tartásnak.

Másodszor nem világos a követelmények kölcsönös megfeleltetéshez való viszonya sem, mivel úgy tűnik, mintha a fenti három kritérium egyfajta újabb kölcsönös megfeleltetést hozna létre, mivel a kiscgazdaságok kivételével mindenki számára kötelező lenne az előírások betartása, aki meg akarja kapni a bázistámogatást. Szinte bizonyos, hogy a zöldítési ötletek nem segítik a gazdák versenyképességének növelését, mivel újabb költséges terhet rónak rájuk. A szigorú európai élelmiszerbiztonsági, állatjóléti és egyéb sz tenderdek miatt a gazdák már amúgy is versenyhátrányban vannak az Európai Unió kívüli társaikhoz képest és újabb előírások bevezetése nem segít a trend megfordításán. Ezen felül kérdéses, hogyan befolyásolja egy ilyen döntés például az összefüggő szántóföldi területekkel rendelkező, profitorientált, nagy gabonatermelő gazdaságok jövedelmezőségét.

Harmadszor nem világos a zöldítés által generált új program lebonyolításának menete sem, amely minden bizonnyal számos új intézmény és adminisztratív szerv felállítását igényli, rengeteg új alkalmazottal. Ez azonban éles ellentétben áll a "bürokrácia leépítésének" és a "kötségvetés befagyasztásának" Bizottság által hangoztatott elveivel.

Negyedszer kérdéses a közjavak előállításának kapcsolata a jelenleg futó környezeti programokkal, úgy mint a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapottal (HMKÁ), a kölcsönös megfeleltetéssel, a Natura 2000-el vagy a Kedvezőtlen Adottságú Területekkel (KAT). Nem tudni, hogy milyen viszonyban fognak állni ezek a programok a jövőben és az sem világos, mely programok maradnak a második pillér részei és melyek mennek át az első pillérbe. Ezzel kapcsolatban nem világos, hogy vajon az első pilléres zöld kifizetések jobban

hozzájárulnak-e a közjavak előállításához, mint a célzottabb programok kínáló második pilléres programok. Ezen felül az is látható, hogy a több biodiverzitás nem feltétlenül jobb is, mint a kevesebb, ha a költségeket is figyelembe vesszük.

Ötödször kérdéses, vajon érdemes-e a nemzetközi szakirodalomban és tudományos életben számos kritikát kapott, hatékonytalanul működő közvetlen kifizetési rendszerhez kötni a közjavak előállítását. Az 1992-ben életre hívott és számos változáson átesett közvetlen támogatások esetében egyrészt nehéz megindokolni, hogyan kapcsolódnak az 1992-es referenciahozamok a 2014-es közjavak értékéhez, másrészt a közvetlen támogatások rendszere ma már eltörlésre és nem átalakításra szorul annak belső problémái miatt (bővebben lásd [HARVEY-JAMBOR 2011a]).

Mindezekről függetlenül a legélesebb kritika a Bizottság zöldítési javasolataival szemben az, hogy az nem veszi tekintetbe, hogy jelenleg nem tudjuk a közjavak közgazdasági értékét objektíven és függetlenül mérni. Egyelőre csak becsléseink vannak arra, hogyan értékeljünk egy tájképet vagy éppen a biodiverzitást. Ezek a becslések azonban viták sorát indítják el és nem világos, vajon hogyan kívánja ezt a problémát kezelni a Bizottság. Még ha tudnánk is mérni a közjavak értékét, nehéz lenne egy közös értéket találni az európai közjavakra és még ha találnánk is, nincs okunk feltételezni, hogy ezen értéknek bármilyen köze van a jelenleg futó közvetlen támogatások történelmileg meghatározott mértékéhez (lásd fentebb). Vajon a régi és új tagországok környezeti értékei azonosak? Vajon adott régió belüli gazdaságok környezeti értékei azonosak? Nem világos tehát, hogy mérési módszerek és mutatók hiányában a közjavak előállítását támogató agrárpolitika milyen hatékonysággal fog működni. Vajon ki és milyen alapon fogja értékelni azt, hogy a közjavak előállítására szánt közpénzek hatékonyak lettek-e felhasználva? Következésképpen ha nem tudjuk mérni az eredményt, akkor az adófizetők számára érthetetlen, vajon pontosan miért is fizetnek.

Habár számos gazdasági értékelési eljárás létezik a környezeti értékek árának becslésére (BRINK [2011]), az összes módszer egy rendkívül komplex gazdasági-társadalmi környezetet próbál leírni, ahol a változásokat szinte lehetetlen előre jelezni vagy megragadni. Európai szinten leírni azonban a környezeti értékeket szinte lehetetlen, mivel azok folyamatosan változnak és alakulnak (PASCUAL ET AL. [2010]). Az előrejelzések pedig képtelenek olyan hosszú távú gazdasági-társadalmi-technológiai tényezők változásait előre vetíteni, amelyek a környezet állapotát is komolyan befolyásolhatják. A kemikáliák megjelenése előtt és után vajon hogyan változott a környezeti értékek megítélése? A Föld népességének drasztikus növelése hogyan alakította a környezet értékét?

Ezen felül az árak a kereslet-kínálat függvényében folyamatosan változnak és lehetetlen egy állandó értéket adni a közjavaknak. A jelenlegi árak a jelenlegi piaci körülményeket tükrözik és semmit sem mondanak arról, vajon mi történne, ha valamilyen erőforrásból sokkal több vagy kevesebb állna rendelkezésre. A klasszikus példa szerint vízből jelenleg korlátlan mennyiség áll rendelkezésre, így annak ára alacsony, míg gyémántból kis mennyiség áll rendelkezésre, így annak ára magas. Ettől függetlenül a víz társadalmi értéke sokkal magasabb, mint a gyémánté, hiszen míg előbbi az élet elengedhetetlen feltétele, utóbbi pusztán luxuscikk. Ebből következően egy termék ára semmit sem mond annak társadalmi értékéről.

Összességében tehát az értékelés önmagában nem jelent semmit a megőrzés szempontjából – számos dolgot megőrzünk, amit nem értékelünk és számos dolgot értékelünk, amit nem őrzünk meg (HEAL [2000]). Az ösztönzők és nem az értékelés az, ami arra készteti a

gazdálkodót, hogy állítsa elő és/vagy őrizze meg a közjavakat. Ebből következően az értékelés nem feltétele, csak kimenetele a gazdasági-társadalmi folyamatoknak, ami arról tájékoztat, mennyire biztosítjuk hatékonyan a közjavakat. Így tehát a jelenlegi rendszer, amely a közjavak értékelését helyezi előtérbe, rossz logikán alapul. A cél, hogy olyan intézményrendszert dolgozzunk ki a jövőben, amely ösztönzi a közjavak előállítását és bünteti azok károsítását. Az értékelés pedig a folyamat outputja és nem inputja kell hogy legyen.

Alternatív javaslatok

A szakirodalomban számos helyen megjelenik, hogy a közjavak előállítása állami beavatkozást igényel (COOPER ET AL. [2009]). Ezt az érvelést általában a mezőgazdaság speciális jellemzőivel támasztják alá, mint például a környezeti kitettség vagy a nagyarányú földhasznosítás. Ezzel az érveléssel azonban két probléma is van. Az egyik, hogy a tisztán állami beavatkozás nem oldaná meg a problémát, mivel a közjavak nem "termékesíthetők" és így nincsen áruk sem, valamint az irántuk való kereslet felmérése is nehézkes. Semmi okunk nincsen feltételezni, hogy ezt a problémát állami támogatások hatékonyan képesek kezelni (HARVEY [2003]). Másrészt a jelenleg futó agrárpolitikai programok többsége előíró jellegű, vagyis bizonyos feltételek teljesülése esetén nyújt támogatást. A fenti érvelésből adódóan azonban itt világos, hogy az ösztönzés nélküli állami támogatások nem teszik érdekeltté a termelőket a közjavak hatékony előállításában, vagyis nem oldják meg magát a problémát, csak a felszínét kezelik. Az alábbiakban néhány olyan eredeti agrárpolitikai javaslat kerül megfogalmazásra, amely állami támogatással ösztönözné a magánszférát a közjavak előállítására.

Civil szerveződések támogatása

A jövőben célszerű olyan civil szerveződések létrehozása, amelyek magánúton képesek ösztönözni a közjavak előállítását. Ezeket úgy lehetne támogatni, hogy egyrészt a részükre befizetett adományok teljesen leírhatóak lennének a magánszemélyek adójából, ami ösztönözné az adakozási kedvet, az ilyen jellegű szervezetek alapítását és a közöttük lévő versenyt is. Másrészt a potyautas effektus kezelésére a tagok létszáma alapján lehetne közpénzből támogatásokat nyújtani. A rendszer előnye, hogy ösztönözné a lakosságot, hogy olyan területekre fordítson pénzt, ami neki is érdeke és egyben versenyt hozna létre a közjavak előállításáért, ami végső soron magát a problémát és nem annak felszínét kezelné. Ha a helyi lakosságot nem érdekli a közjavak előállítása, akkor nem fordít rájuk pénzt, de cserébe a károkat és hátrányokat is ő szenved el. Ellenkező esetben ahol fontosnak tartják az emberek a jó levegőt vagy szép tájat, ott fizetni is hajlandóak lesznek érte.

Zöldmenü rendszer támogatása

A Groupe de Bruges (GDB [2012]) által javasolt "zöldmenü rendszer" létrehozását is érdemes megfontolni. Ez a megközelítés rugalmasságot és magasabb fokú célzottságot kínál, valamint ösztönzést arra vonatkozóan, hogy a termelők javítsák a hagyományos és közjóságok előállításában nyújtott teljesítményüket. Az Egyesült Királyságban 2005 óta működő ötlet lényege, hogy a zöld kifizetéseket különböző területekre bontják szét (pl. vízmenedzsment, földmenedzsment, biodiverzitás-menedzsment, stb.). Minden egyes terület esetében egy gazdálkodó maximum 100 pontot érhet el figyelembe véve, hogy egy előre meghatározott minimumot minden területen el kell érni. A minimumszint mindig módosítható és emelhető, rákényszerítve a termelőket a környezeti előírásokhoz való folyamatos alkalmazkodásra. Ha egy termelő a minimumkövetelmények fölé megy, akkor kiegészítő támogatás illeti meg a

teljesítményének növelésével arányosan. A rendszerben jutalmazni lehet azokat is, akik hosszabb időn keresztül teljesítik a követelményeket, illetve akik egymással szoros együttműködésben dolgoznak (ideértve akár gazdaságok közötti, akár kutatóhelyek és gazdaságok közötti együttműködést is). Az éttermi menü rendszeréhez hasonlóan tehát a termelők 'a la carte' válogatnának a felkínált elemekből és mindenki azt teljesítené a legjobban, amihez a leginkább ért, valamint a rendszer kellő ösztönzést biztosítana a termelők közötti versenyre is a közjavak előállításában.

A helyi programok támogatása

A közjavak jellegükből adódóan helyi szinten értelmezhetőek megfelelően és éppen ezért célzott agrárpolitikai programokat igényelnek. A KAP jövőjében a közjavak előállításának ösztönzése kapcsán érdemes lenne olyan programokat támogatni, amelyek helyi szintről szerveződnek és bevonják azokat, akiknek az érdekei megjelennek. Feltételezhető, hogy a helyi emberek jobban ismerik saját környezetüket és jobban képesek felmérni, milyen környezeti értékek milyen súlyt képviselnek a számukra. Ahelyett, hogy egész Európára próbálunk környezeti értékeket meghatározni, a helyi emberek csoportjainak társadalmi alapú közjószág értékelése feltételezhetően jobb közelítést eredményez. A helyileg definiált értékek a helyi közösség ítéletét tükrözik és a környezeti feltételek vagy igények változásával azok rugalmasan módosíthatóak. A szubszidiaritás elve alapján is feltételezhető, hogy a helyi kezdeményezésű és helyileg végrehajtott programok hatékonyabban működnének, mint a felülről meghatározott, államilag egységes programok.

Következtetések

A tanulmány a közjavak és a mezőgazdaság viszonyát vizsgálta a Közös Agrárpolitika jövőjében. A közjavak elméletének rövid bemutatása után ismertette a legfontosabb Bizottsági javaslatokat a téma kapcsán, majd kritikus szemmel elemezte azokat, végül alternatív agrárpolitikai javaslatokat fogalmazott meg a közjavak előállításának támogatására. Az eredmények szerint a mezőgazdasághoz kötődő közjavak előállítása érdekében történő állami beavatkozás egyik legnagyobb problémája a mérési módszerek tökéletlensége és ebből következően a közjavak előállítása államilag finanszírozott kompenzációs kifizetésekkel nem nyújt megoldást a háttérben meghúzódó alapvető problémákra. A civil szervezetek támogatása, a zöldmenü rendszer bevezetése és a helyi programok támogatása a tanulmány szerint olyan utak, amelyek megoldást és nem felszíni kezelést képesek nyújtani a közjavak előállításának problémájára.

Hivatkozott források

BRINK, P. TEN (EDS.) [2011]. The Economics of Ecosystems and Biodiversity in National and International Policy Making. Earthscan, London, pp. 494

COOPER, T., HART, K. AND BALDOCK, D. [2009]. The Provision of Public Goods Through Agriculture in the European Union. Report Prepared for DG Agriculture and Rural Development, Contract No 30-CE-0233091/00-28, Institute for European Environmental Policy: London.

EUROPEAN COMMISSION [2011]. Legal proposals for the CAP after 2013. DG Agri, Brussels

EUROPEAN COMMISSION [2010]. Communication on "The CAP towards 2020: Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future" COM (2010) 672 final, Brussels

GROUPE DE BRUGES [2012]. [A CAP for the Future?](#), Position Paper. Wageningen, the Netherlands.

HARVEY, D. R. AND JAMBOR, A. [2011a]. The CAP Bond Revisited: A Serious Option for Reform? EuroChoices, 10(1): 17-23

HARVEY, D. R. AND JAMBOR, A. [2011b]. What role for public goods in the future of CAP? Paper to AES Annual Conference, Warwick University, UK

HARVEY, D. R. [2003]. Agri-environmental relationships and multi-functionality, The World Economy, 26(5), pp.705–725.

HEAL, G. [2000]. Valuing Ecosystem Services. Ecosystems, 3(1), pp. 24-30

IIEP [2010]. Public Goods Emerging as a Central Rationale for Future CAP Support. CAP2020 Policy Briefing, 07/2010

JAMBOR, A. [2011]. A Közös Agrárpolitika jövője: elemzési keretrendszer. pp. 51-76 IN FERTŐ, I., FORGÁCS, CS. ÉS JÁMBOR, A. (szerk.) [2011]. Változó prioritások az európai mezőgazdaságban. Tanulmányok Csáki Csaba professzor tiszteletére. Agroinform, Budapest, 267 oldal

JAMBOR, A. AND HARVEY, D. [2010]. Review of the Challenges of CAP Reform. Centre for Rural Economy Discussion Paper Series No. 27, Newcastle University, UK

PASCUAL, U., MURADIAN, R., RODRÍGUEZ, L.C. AND DURAIAPPAH, A. [2010]. Exploring the links between equito and efficiency in payments for environmental services: A conceptual approach. Ecological Economics, 69 (2010), pp. 1237-1244

POPP, J. ÉS MOLNÁR, A. [2010]. Közös Agrárpolitika 2013 után: kihívások és lehetséges válaszok. Gazdálkodás, 54. évfolyam, 1. szám, 2-25. oldal

ZHRNT, V. [2009]. Public Money for Public Goods: Winners and Losers from CAP Reform. ECIPE Working Paper, No. 08/2009, Brussels, Belgium

Szerző

Név: Dr. Jámbor Attila

Tudományos fokozat: PhD

Beosztás: egyetemi adjunktus

Intézményi adatok: Budapesti Corvinus Egyetem, Agrárközgazdasági és Vidékfejlesztési Tanszék, 1093 Budapest, Fővám tér 8.

E-mail cím: attila.jambor@uni-corvinus.hu